

## Statenmededeling

### Onderwerp

Doelmatigheidsonderzoek omgevingsdiensten

### Datum

15 oktober 2024

### Documentnummer

GS: 5988139

PS: 6009314

### Programma

Vergunningen, Toezicht en  
Handhaving

Aan Provinciale Staten van Noord-Brabant,

### Kennisnemen van

De onderzoeksrapportage over mogelijke doelmatigheid in bedrijfsvoering bij de Brabantse omgevingsdiensten.

### Aanleiding

In het [bestuursakkoord 2023-2027](#) van de provincie Noord-Brabant is opgenomen dat er een onderzoek dient plaats te vinden naar het efficiënter werken van de Brabantse omgevingsdiensten. Het college heeft dit toegespitst op de onderdelen directie/management, staffuncties en huisvesting.

### Bevoegdheid

De begrotingen van de omgevingsdiensten worden vastgesteld door de Algemene Besturen van de omgevingsdiensten. Provinciale Staten en gemeenteraden van de deelnemers mogen hieraan voorafgaand hun zienswijze geven op de ontwerpbegrotingen.

De onderzoeksrapportage wordt verstrekt aan de Dagelijkse en Algemene Besturen van de omgevingsdiensten. Het is aan hén om te bepalen óf en wát ze aan consequenties willen verbinden aan de onderzoeksrapportage. Onze

gedeputeerde Marc Oudenhoven zit in zowel het Dagelijks als Algemeen Bestuur van alle drie Brabantse omgevingsdiensten.

**Datum**

15 oktober 2024

**Documentnummer**

GS: 5988139

PS: 6009314

## **Rollen en belangen**

Provinciale Staten hebben een controlerende rol op de invulling van de eigenaarsrol in de besturen van de omgevingsdiensten door Gedeputeerde Staten. Via de vertegenwoordiging van gedeputeerde Marc Oudenhoven in de dagelijkse en algemene besturen van de omgevingsdiensten hebben Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten invloed op bestuurlijke keuzes die omgevingsdiensten maken.

## **Kernboodschap**

*Deelnemers hebben hoge verwachtingen van omgevingsdiensten, waarbij omgevingsdiensten opereren in een complex speelveld.*

Volgens Commissie van Aartsen is het versterken van omgevingsdiensten een 'must'. Het verstevigen van omgevingsdiensten is nodig om de maatschappelijke impact te vergroten. Als reactie op het rapport van Commissie van Aartsen is een landelijk interbestuurlijke programma versterking VTH opgericht. Op diverse onderdelen moeten omgevingsdiensten zich doorontwikkelen.

Daarbij opereren omgevingsdiensten in een complex speelveld met grote opgaven. Want tegelijkertijd met de landelijke druk op professionalisering is sprake van ontwikkelingen die impact (gaan) hebben op de bedrijfsvoering van de omgevingsdiensten. Denk aan de financiële druk vanuit deelnemers, een gespannen arbeidsmarkt, wetswijzigingen (zoals Omgevingswet), jurisprudentie, et cetera. Daarnaast wordt de rol van ICT steeds groter door digitalisering en robotisering en Artificiële Intelligentie (AI).

*Conclusie 1: Er zijn in theorie besparingen mogelijk, maar op basis van dit onderzoek zijn deze onwenselijk.*

De overhead is de afgelopen jaren gegroeid, maar het aandeel overhead ligt onder het landelijke gemiddelde van gemeentelijke organisaties. De overhead is bij omgevingsdiensten reeds relatief sober georganiseerd.

In dit onderzoek focust op de kosten voor management, staffuncties en huisvesting. Per onderdeel wordt deze conclusie hieronder toegelicht.

*a. Management: Er is al een hoge 'span of attention' bij de drie omgevingsdiensten (ofwel: het aantal mensen dat aangestuurd wordt door één leidinggevende is hoog)*

Gemeentelijke organisaties hebben gemiddeld een span of attention tussen 4,5% en 5%. Bij de Brabantse omgevingsdiensten varieert dat tussen 3,3% en 4,6%.

Het afbouwen van management kan negatieve gevolgen hebben voor de taakuitvoering en aantrekkelijk werkgeverschap en het behoud van personeel.

*b. Staffuncties zijn van groot belang voor de continuïteit en doorontwikkeling van de omgevingsdiensten.*

Staffuncties vervullen essentiële rollen op het gebied van kaderstelling, die nabij bestuur en directie zijn gepositioneerd. Over de organisatorische inrichting van deze functies hebben de Brabantse omgevingsdiensten verschillende keuzes gemaakt ten opzichte van elkaar die passen bij de eigen organisatiefilosofie.

*c. De huisvestingskosten bij de omgevingsdiensten zijn relatief laag.*

Er is een groot verschil in de huisvestingskosten van de drie omgevingsdiensten. De in 2024 begrote huisvestingskosten per fte bij de OMWB (€ 3.382) liggen relatief een stuk hoger dan bij de ODBN (€ 2.522) en ODZOB (€ 2.588). Dat neemt niet weg dat de huisvestingskosten van alle drie omgevingsdiensten nog altijd (aanmerkelijk) lager ligt dan de huisvestingskosten van veel gemeenten; deze variëren tussen € 3.500 tot meer dan €7.500.

Omgevingsdiensten houden de huisvestingsmogelijkheden continu kritisch tegen het licht. In theorie is het mogelijk deze kosten in de toekomst te verlagen door te verhuizen naar een goedkopere locatie. Dit brengt echter hoge incidentele lasten én risico's met zich mee ten aanzien van aantrekkelijke werkgeverschap.

*Conclusie 2: besparingsmogelijkheden op andere bedrijfsvoeringsonderdelen zijn er wel, maar die zijn beperkt.*

Hoewel de overhead van de omgevingsdiensten relatief sober is ingericht, zijn er mogelijkheden om efficiency te verhogen. Dat zit met name bij digitalisering van processen en bedrijfsvoering. De verwachting is dat dit efficiencyvoordeel tot uitdrukking komt in een grotere effectiviteit en output, en niet tot minder extra kosten. Verder kunnen deelnemers meewerken aan efficiencyvergroting door

**Datum**

15 oktober 2024

**Documentnummer**

GS: 5988139

PS: 6009314

werkwijzen over alle deelnemers te uniformeren en het beperken van uitzonderingen daarop.

**Datum**

15 oktober 2024

**Documentnummer**

GS: 5988139

PS: 6009314

*Aanbeveling 1: Pleeg géén formatieve interventies in management en staf van omgevingsdiensten.*

Blijf wél kritisch kijken naar de omvang van management en staf op natuurlijke momenten, bijvoorbeeld bij verloop.

*Aanbeveling 2: Pleeg géén interventies ten aanzien van de huisvesting van de omgevingsdiensten.*

De huisvestingskosten van de drie omgevingsdiensten zijn relatief laag. De huidige huisvesting vindt een balans tussen kosteneffectiviteit en bereikbaarheid voor de medewerkers. Uiteraard is het van belang dat de omgevingsdiensten kritisch hierin blijven en hun mogelijkheden continu tegen het licht houden.

*Aanbeveling 3: Blijf als diensten continu zoeken naar efficiencywinsten in de bedrijfsvoering. Kijk hiertoe als diensten naar de mogelijkheden om realistischer te ramen.*

Van de omgevingsdiensten wordt een (nog) groter kostenbewustzijn gevraagd. Hierbij gaat het vooral om realistisch ramen van kosten en opbrengsten bij alle drie omgevingsdiensten.

Eenzijds werd gedurende de afgelopen jaren bij de ODBN en OMWB zowel bij management als bij staffuncties minder uitgegeven dan begroot. De begroting was hier te ruim opgezet. Voor de navolgende jaren is dit in de begroting al aangepast tot een realistischer niveau.

Anderzijds is bij de ODZOB de voorbije jaren sprake van hogere gerealiseerde kosten dan begroot door het inzetten van (structurele) inhuur. Het advies aan de ODZOB is dan ook om in te zetten op het verlagen van de meerjarige externe inhuur in staf en management, waardoor de feitelijke kosten verminderen.

*Aanbeveling 4: Zet als diensten in op het zo solide mogelijk onderbouwen van benodigde financiële impulsen in de organisatie, in lijn met de P&C-cyclus*

Ofwel: extra uitgaven in de bedrijfsvoering (en de organisatie in zijn geheel) zouden door omgevingsdiensten nóg scherper dan voorheen onderbouwd moeten worden.

Bij extra investeringen in de bedrijfsvoering door de omgevingsdiensten zouden zij de 'return on investment' duidelijk moeten maken. Hierbij dient ook de P&C cyclus scherp benut te worden om deelnemers in positie te brengen hierop een zienswijze in te brengen. Op deze wijze houden ze nog enige grip op deze beoogde uitgaven.

**Datum**

15 oktober 2024

**Documentnummer**

GS: 5988139

PS: 6009314

## **Consequenties**

1. *Deze onderzoeksrapportage wordt verstrekt aan Dagelijkse en Algemene Besturen van de omgevingsdiensten*

Het is aan de besturen van deze omgevingsdiensten om deze rapportage ter kennisgeving aan te nemen, of hieraan nog acties of maatregelen aan te koppelen. Dit ligt niet in de directe invloedssfeer van de provincie.

## **Europese en internationale zaken**

N.v.t.

## **Communicatie**

Via de voorzitters van de Omgevingsdiensten wordt de rapportage aangeboden aan de Dagelijkse- en Algemene Besturen. Over het onderzoek wordt een persbericht verstuurd.

## **Vervolg**

Zie 'Bevoegdheid'.

## **Bijlagen**

Onderzoeksrapportage Van de Laar:

'Robuuste en doelmatige Brabantse omgevingsdiensten; Onderzoek naar concrete en specifieke besparingskeuzes in de bedrijfsvoeringskosten van de Brabantse omgevingsdiensten'

Gedeputeerde Staten van Noord-Brabant,

de voorzitter,

de secretaris,

**Datum**

15 oktober 2024

**Documentnummer**

GS: 5988139

PS: 6009314

mr. I.R. Adema

drs. G.H.E. Derks MPA